YMPÄRISTÖYRITYKSET

LAUSUNTO

3.5.2022

Lausunto eduskunnan talousvaliokunnalle hallituksen esitysluonnoksesta jätelain ja Harmaan talouden selvitysyksiköstä annetun lain 6 §:n muuttamiseksi (HE 46/2022 vp)

Esityksessä ehdotetaan muutoksia jätealan rekisterisääntelyyn ja muutettaisiin jätteen ammattimaisen kuljetus- tai välitystoiminnan hyväksymisen edellytyksiä. Esitys on jätelain uudistamisen toista vaihetta. Tässä kohtaa olisi syytä kuitenkin tarkastella myös jätelain ensimmäisen vaiheen uudistuksessa asetettuja pakkausjätteiden kireitä siirtymäaikoja.

Kahden vuoden korona-ajanjakso laukaisi puolijohdepulan ja globaali geopoliittinen tilanne muuttui kerralla Venäjän hyökättyä Ukrainaan helmikuussa 2022. Sota puolestaan laajensi puolijohdepulan koskemaan muitakin komponentteja ja raaka-aineita. Komponenttien saatavuusongelma näkyy kaikkialla ja se tuntuu komponenttien hinnoissa.

Jätelakiin kirjatut siirtymäajat tehtiin lähtökohtaisestikin liian tiukoiksi. Siirtymäaikojen määrittelyssä ei huomioitu sitä, että Suomen perustuslaki jo turvaa sen, ettei yhteiskunnan haltuun voida siirtää yksityistä yritystoimintaa, mikäli ehdotettu siirto ylipäänsä on mahdollista, ilman riittävän pitkää siirtymäaikaa.

Pakkausjätteissä on lain hyväksymisen jälkeen kahden vuoden siirtymäaika ja biojätteissä kahden-kolmen vuoden siirtymäaika. Mielestämme tämä aikataulu loukkaa perustuslain turvaamaa perusteltujen odotusten suojaa. Ehdotettua siirtymäaikaa ei voi pitää riittävän pitkänä. Samaan aikaan tähän isoon muutokseen vaikuttavat globaali komponenttipula, joka puolestaan vaikuttaa uuden jätteenkuljetuskaluston saatavuuteen ja kaluston hintoihin. Lisäksi erilliskerättävien pakkausjätteiden kilpailuttaminen vaatii huolellista valmistelua ja osaamista kunnallisilta jätelaitoksilta. Kilpailutuksen huolellinen valmistelu vaatii pidemmän ajan.

Jätehuoltorekisteriä koskevat muutokset (22 §, 94-99 §, 122 §)

On perusteltua, että Euroopan talousalueeseen (ETA) kuuluvaan valtioon tai ETA-alueen ulkopuolelle ns. kolmanteen valtioon sijoittautuneen jätteen kuljettajan, jonka toiminta ulottuu Suomen alueelle, on haettava hyväksyntä jätehuoltorekisteriin.

Nyt esitetyssä mallissa jätehuoltorekisteriin hyväksymisen edellytyksenä olleesta vakuuden asettamisesta kuitenkin luovuttaisiin. Jos näin toimitaan, niin vakuuksien palauttaminen nykyisille jätehuoltorekisteriin hyväksytyille toimijoille on otettava huomioon.

Pidämme hyvänä, että lakisääteisten velvoitteiden hoitoa tarkennetaan, jotta voidaan varmistaa hakijan luotettavuus osana päätösharkintaa jätehuoltorekisteriin hyväksymisessä. Mielestämme

on tärkeää, että jätealan tasapuolisen kilpailun sekä harmaan talouden torjunnan kannalta, kaikki alalla toimivat yritykset hoitavat sekä velvoitteensa kuluttajia ja muita toimijoita kohtaan, että lakisääteiset velvoitteensa.

Ennen jätehuoltorekisteriin hyväksymistä, viranomaisen tulee tarkastaa viranomaisrekistereistä, ettei rekisteriin hakevalla jätteen kuljettajalla ole lakisääteisiin maksuihin liittyviä laiminlyöntejä, ulosottovelkaa eikä se ole konkurssissa. Huomionarvoista toki on, että jätteen kuljettajilla, joilla on yhteisön liikennelupa, velvoitteidenhoitoa ei olisi kuitenkaan tarpeen arvioida, koska näille tehdään vastaavat selvitykset osana liikenneluvan myöntämistä ja velvoitteidenhoitoa seurataan säännöllisesti.

Siirtoasiakirjoja ja muita rekistereitä koskeva sääntely (121 b §, 142 §, 143 b §)

SKAL Ympäristöyritykset ry haluaa kiinnittää huomiota uuden siirtoasiakirjarekisterin käyttöönoton aikatauluun. Olisi perusteltua siirtää ajankohtaa ehdotetusta muutamalla kuukaudella eteenpäin (esitys 1.9.2022) alkamaan 1.1.2023.

Esitetty aikataulu on liian nopea. Käytännössä yrityksille ei jää riittävästi varautumisaikaa. Yritykset ovat parhaillaan rakentamassa tiedon siirtoon liittyviä järjestelmiä ja vain osalla on käytössä järjestelmän kanssa jo nyt yhteensopivat nk. kaupalliset järjestelmät. Valitettavasti esitetty aikataulu tarkoittaisi, ettei tiedonsiirtoa voitaisi käytännössä toteuttaa kaikilta osin 1.9.2022 alkaen.

Muita huomioita lakiesityksestä

SKAL Ympäristöyritykset ry pitää ongelmallisena esitystä, jonka mukaan kunnan jätehuoltoviranomaisen ylläpitämää jätteiden kuljetuksia ja biojätteen käsittelyä koskevan rekisterin tiedonsaantioikeuksia laajennettaisiin kunnallisille jäteyhtiöille, jolle kunta on siirtänyt jätehuollon palvelutehtäviä.

Jos kunnan jätelaitostehtävät on siirretty kunnalliselle osakeyhtiölle, niin osakeyhtiö toimii osakeyhtiölain mukaisesti. Toiminnot pitää pystyä järjestämään niin selkeästi, ettei viranomaistoiminta ja palveluyhtiön toiminta mene sekaisin. Osakeyhtiölle ei voi ulkoistaa viranomaiselle kuuluvia tehtäviä. Pidämme tärkeänä, että viranomais- ja palvelutehtävät on pidettävä erillään. Roolien on oltava selkeät kaikilla toimijoilla. Jos toiminta on järjestetty kuntayhtymän puitteissa, niin kuntayhtymän sisällä on viranomaistoiminta ja jätehuollon palvelutoiminta eriytettävä entistä selkeämmin toisistaan.

Matti Tulla
puheenjohtaja
SKAL Ympäristöyritykset ry
matti.tulla@tulla.fi
0400 655 692